

ERIC BELFRAGE

TREBUIE SĂ AVEM MAI MULTE CONTACTE LA TOATE NIVELELE ÎNTRE DAMENII DIN ROMÂNIA ȘI SUEEDIA

Silvia Constantinescu: Am să te rog să te prezinți. Acesta este o tradiție a CURIERULUI ROMÂNESC.

Erik Belfrage: De la început trebuie să spun că nu sunt complet suedez, ci numai pe jumătate. Sunt născut la Paris din tată suedez și mamă franceză. Am venit în Suedia prima dată când aveam 11 ani. Acum patria mea este Suedia, și eu mă simt, desigur, la rădăcină foarte suedez. Am crescut într-un neam a cărei activitate profesională, atât din partea mamei cât și din partea tatălui, era diplomația. Tatăl meu a fost diplomat, fratele tatălui meu a fost diplomat, fratele meu e diplomat, tatăl mamei mele a fost diplomat, fratele mamei mele a fost diplomat... Și a fost într-un fel predestinat ca și eu însumi să devin diplomat.

După terminarea școlii mi-am luat diplomă de economist la Handelshögskolan (Școala Înalță Comercială din Stockholm), și după aceea drumul m-a dus, mai mult sau mai puțin, direct la Ministerul de Externe. Am fost angajat ca aspirant, cum se chema pe vremea aceea, în 1970. Am lucrat în cadrul Ministerului de Externe vre-o 17 ani, până în toamna lui 1987. În acești 17 ani am fost la început la Geneva, la Washington 4 ani, în România aproape doi ani și jumătate și înapoi la Stockholm, unde am răspuns printre altele de chestiuni legate de Orientul Mijlociu timp de câțiva ani. Am călătorit și am petrecut destul de mult timp în Orientul Mijlociu, mai ales la Beirut.

Ultimul meu post a fost de aproape șase ani și jumătate la Paris, parțial ca atașat de presă și parțial ca atașat comercial.

Din august 1987 lucrez în sectorul economic privat. Titlul meu este de director bancar în banca SE Banken. Am o muncă greu de definit. Lucrez în calitate de consilier pentru șeful familiei Wallenberg, Peter Wallenberg. Apoi, fac parte dintr-o serie de consilii de administrație ale unor întreprinderi din Grupul Wallenberg și funcționez puțin ca "om la toate" în această sferă. O definiție mai concretă nu pot da muncii mele.

S.C.: Ești căsătorit? Ai copii?

E.B.: M-am recăsătorit cu doi ani în urmă, și am din prima mea căsătorie trei copii, care au acum 22, 21 și 19 ani.

S.C.: Suedia se află astăzi într-o serioasă criză economică. Ulf Laurin, Președintele SAF, este de părere că această criză a început deja la mijlocul anilor '70, după prima criză a petrolului. "Modelul suedez" era deja de atunci o piedică în calea dezvoltării economice a țării. Încă de atunci, Suedia a început să facă împrumuturi ca să susțină sectorul public care devenea tot mai mare. Micii producători, care sunt coloana vertebrală în economia unei țări, n-au fost sprijiniți de guvernului social-democrat al Suediei de atunci, spune Ulf Laurin.

Cauza crizei de azi constă în aceea că se continuă cu vechiul "model suedez". Ce părere ai despre aceste afirmații?

E.B.: Împărtășesc în mare parte părerea lui Ulf Laurin, deși aș vrea poate să merg un pas mai înapoi în timp. Eu cred că marile probleme începuseră să se creeze la începutul anilor '60. Deceniul anilor '50 a fost un deceniu reușit din punct de vedere economic. Suedia avea o economie

Erik Belfrage

în creștere, care a continuat și în timpul anilor '60. Social-democrația, care se afla atunci la putere, apucă acum pe un drum, pentru care am plătit scump încetul cu încetul. Se considera atunci, din motive ideologice, că statul trebuie să facă totul. Că răspundere statului trebuie să fie atotcuprinzătoare. Se considera că statul trebuie să facă să domnească un fel de dreptate personală pentru fiecare individ. Aceasta a dus la faptul că statul trebuie să încaseze tot mai multe resurse din economia țării pentru a putea executa aceste programe.

Cîtă vreme am avut un ministru de finanțe care se chema Gunnar Sträng, și care era un conservator, în sensul că îi era greu să accepte gândul de a avea cheltuieli care să fie mai mari decît veniturile, economia s-a ținut, cît de cît, în balans. Dar în 1976, cînd partidele burgheze iau puterea, și nu mai avem un ministru de finanțe puternic ca Gunnar Sträng, atunci începe sistemul să derajez. Și derajază parțial datorită motivelor pe care le-am prezentat mai înainte, dar și pentru că această ultimă barieră, controlul unui ministru de finanțe puternic, nu mai există.

În 1976 se formează un guvern de coaliție burgheză, care are deosebit de puțină experiență de exercitarea puterii, și care în plus este captivat "cultural" de modelul social-democrat. Februarie 1977 este o dată importantă în istoria economică a Suediei. Atunci se ia hotărîrea de a se înlătura cea o barieră, care pînă acum era considerată ca o lege, adică statul nu avea voie să împrumute bani în străinătate. Și de atunci se poate spune că în mare a început sfîrșitul! Și am să explic aceasta.

Un element important în ce spune Ulf Laurin este acela că în modelul social-democrat, în ideologia social-democrată, nu a fost niciodată pozitiv să cîștigi bani, și mai ales să cîștigi mulți bani. Și acesta a fost un mod de a gândi distrugător, deoarece persoanele care cîștigau bani și erau dispuși să-și riște propriul capital în întreprinderi și dezvoltare de întreprinderi, au dispărut. Dacă analizăm situația de azi, bursa suedeză se află cel mult în proporție de 5% în proprietatea unor indivizi în carne și oase. Restul se află în proprietatea unor instituții de diferite feluri, cu ar fi fonduri de pensii de exemplu. Aceasta este urmarea faptului că am negat atît de

consecvent rolul proprietății private, a economisirii private, cu alte cuvinte a capitalismului privat în economie.

S.C.: După cel de-al doilea război mondial, Suedia era țara cu cel mai înalt standard de trai în lume. Există totuși imaginea bogatei Suedii...

E.B.: Da, dar azi această bogăție nu este altceva decît un decor à la Potemkin, deoarece s-a realizat, cum spuneam, din mijlocul anilor '70 cu bani împrumutați. Ne-am mințit și ne-am repetat minciuna pînă am crezut-o noi înșine, că suntem bogați, deși în realitate, în momentul de față, consumăm banii altora.

Pentru o țară mică ca Suedia, nu există niciun alt model, decît modelul care duce la o creștere masivă în economie și care face ca sistemul economic să fie flexibil, astfel încît să existe o adaptare permanentă atît la schimbările din lumea din afara granițelor țării, dar și o adaptare permanentă la inovațiile tehnice și de altă natură care au loc permanent, complet independent de hotărîrea noastră de cum să arate un model economic. Pentru o țară mică creșterea economică și flexibilitate sunt, după mine, cuvintele-cheie. Și modelul pe care l-am clădit în acești ani se îndreaptă împotriva acestor două, total hotărîtoare, criterii.

S.C.: P.O. Edin, șeful secției economice de la LO, într-un interviu pe care mi l-a acordat după alegeri în '94, consideră că "modelul suedez" a fost cel mai bun model pentru Suedia și că LO dorește să continue cu acest model, cu cîteva modificări.

E.B.: Depinde mult de ce se înțelege aici prin "model suedez". Eu am vorbit în termeni foarte cuprinzători. Dar e clar că există părți din sistemul suedez care sunt foarte pozitive. Și spun aceasta cînd este vorba despre mișcarea sindicală, cu care avem în Suedia o relație și un dialog între "dătorii de muncă" și "primitorii de muncă" care este în fapt foarte bun. Nu este nicio îndoială că mișcarea sindicală suedeză a fost neobișnuit de ascultătoare și înțelegătoare la schimbările economice, inovațiile, raționalizările la locurile de muncă. Aici sunt de părere că există multe lucruri pozitive. Dar aceasta nu schimbă critica mea de bază a sistemului.

S.C.: Criza de astăzi a Suediei se oglindește în primul rînd în numărul de șomeri foarte ridicat, de aproximativ 600.000 de persoane. Dintre aceștia, circa 400.000, sunt imigranți. Mulți dintre aceștia au o bună instruire atît din țara de origine cît și din Suedia și cu toate acestea nu primesc de lucru. Sunt discriminați pe piața muncii. Ce părere ai despre propunerea moderată de instituirea unor cote pentru imigranți?

E.B.: În primul rînd nu am înțeles exact ce înseamnă această propunere, de aceea nu vreau s-o comentez. Dar dă-mi voie să merg un pas înapoi. Sunt extrem de convins că Suedia are nevoie de un clar și puternic aport de imigrare. Nu trebuie decît să ne uităm înapoi la cum s-a realizat toată dezvoltarea noastră politică și economică de-a lungul mai multor sute de ani! Suedia a importat într-un mod consecvent, și aș vrea să spun și inteligent, în diverse perioade oameni harnici și cunoscători din diferite țări, care au avut un aport deosebit la dezvoltarea economică a Suediei. (continuare în pagina 12)

(continuare din pagina 11)

Întreaga prelucrare a fierului din Suedia, se datorează imigrării valonilor - oameni harnici care cunoșteau prelucrarea minereurilor, și care au clădit o mare parte a sistemului de manufacturi de prelucrare a minereului de fier din această țară. Un alt exemplu din acest secol: la sfârșitul anilor '50, începutul anilor '60, conștient s-au recrutat muncitori harnici, bine pregătiți, în special din Italia, care de asemeni au însemnat mult pentru industria suedeză.

Ceea ce în schimb îmi este mai greu să accept, mai ales că nu cred că nu ne putem permite aceasta, este o politică de imigrare care este bazată pe, ca să spun așa, cu totul alte criterii, și în care ne lăsăm puțin dirijați de crize și massmedia. Aș dori să avem o politică de imigrare mai gândită în țara asta.

Căci consider că e complet neacceptabil, ca să lăsăm lume să vină aici ca refugiați politici sau în alt fel și apoi să nu primească nimic de lucru pînă cînd "întreg aparatul" nu și-a dat aprobarea. Aceasta înseamnă că oamenii aceștia stau pînă la doi ani în diferite lagăre de refugiați și încercă să învețe suedeză și puțină cultură suedeză. Și această așteptare neproductivă costă! Îl costă pe individul care este supus unui astfel de regim și îi costă și pe contribuabilii suedezi.

S.C.: Acum cinci ani România a plecat pe drumul transformărilor democratice și al economiei de schimb. Observatori străini și chiar și suedezi consideră că aceste transformări se produc prea încet și cauza principală este faptul că guvernul de acum constă din vechile structuri, care nu sunt interesate de schimbări rapide. Ca vechi cunoscător al României, cum vezi această problemă?

E.B.: Lasă-mă să spun pentru început că din păcate nu am vizitat România după ce am părăsit serviciul meu de acolo. Cunoștințele mele sunt cam învechite. Și nu am din păcate azi, în munca mea, contact direct cu situația economică și politică din România. În schimb am o concepție generală despre schimbările ce au avut loc în Europa de Est de la căderea zidului Berlinului, ce s-a întîmplat și ce au însemnat acestea. Impresia generală pe care o avem aici în Vest, pe care ca urmare o am și eu, este că în România a avut loc o dezvoltare scurtă și intensivă, aproape ca o lovitură, în care vechea conducere a fost îndepărtată. Eu nu am impresia că s-au făcut enorm de multe modificări în sistem. Dar vreau în același timp să spun, și aceasta pe baza experiențelor mai ales din țări est-europene, că este nevoie de foarte mult timp înainte ca niște schimbări efectiv să aibe loc. Aceasta depinde de faptul că schimbarea unui sistem înseamnă o rezervă de femei și bărbați care să intre imediat în structură, în aparatele de hotărîre și care să înceapă să ia alt fel de hotărîri, care să aibe altă bază de formare, alte cunoștințe, și, imediat, să poată pune în aplicare idei noi. Această rezervă nu există și crearea ei cere timp.

În același timp în anumite țări, și iau de exemplu Republica Cehă, conducerea țării a dus o politică economică conștientă spre privatizare, spre inițiative private. Și am impresia că merge destul de bine în Cehia. Dar trebuie să ne fie clar că în Republica Cehă exista o structură industrială care nu avea pereche aproape în nici-o altă țară est-europeană, o tradiție care era foarte puternică. Și în fiecare țară în parte trebuie pornit de la propriile condiții, de la propria sa istorie. Pot să spun în încheiere doar că, deoarece mi-a plăcut atît de mult România și m-am legat atît de mult, atît de țară cît și de oamenii ei, aș dori o dezvoltare mai rapidă spre normalizarea sistemului economic și politic.

S.C.: Țările care au aparținut fostului sistem comunist printre care România, doresc să adere la UE. Ce șansă consideri că are România de a deveni membră deplină?

E.B.: Aceasta este o problemă legată de structura economică în aceste țări răsăritene, dar nu mai puțin de problemele pe care însăși UE le are.

Peste 70%, dacă nu și mai mult, din activitatea internă a UE, așa cum se oglindește din bugetul acesteia, este concentrată pe agricultură sau probleme relatate la agricultură. Aceasta arată că fără o reformă fundamentală a politicii agricole a țărilor UE, este greu de văzut cum vor putea țările est-europene să devină repede membre în UE. Există un drum de ochire pentru a deveni membru deplin fără a avea acces la sistemul de subvenții existente în domeniul agriculturii. Dar pe de altă parte, naiba știe dacă este o politică așa de înțeleaptă să primești pe cineva ca membru deplin, dar în același timp să-i spui respectivului că totuși nu ești membru de-adevăratelea și nu ai voie să te bucuri de politica ce o avem intern în acest club. Cred că ne aflăm în fața unor foarte mari probleme. Singurul lucru ce mi-l doresc este ca noi, cît se poate de repede, în Europa de Vest, în cadrul UE, să desființăm, sau să reducem puternic, toată politica de subvenții pe care o avem față de lumea din afară. Cred că este complet straniu că se risipește atît de mult din mijloacele generale pentru politica agricolă, care în primul rînd că este un sector mic, un sector care nu are o productivitate ridicată și în care nu vom face mari inovații. În plus, producem cu mult mai mult decît noi înșine avem nevoie și ca urmare punem, la prețuri scăzute, un număr de produse agricole pe piața mondială, ceea ce presează nivelul general de prețuri, care la rîndul său dăunează acelor țări în curs de dezvoltare care vor, cu plăcere, să devină producătoare agricole. Din toate punctele de vedere, politica agricolă ce se aplică în UE actualmente este catastrofală. Și în plus, ea îngreunează intrarea țărilor din Europa de Est în UE ca membre depline. Dar, așa cum prea bine înțelegi, acest proces ia foarte mult timp.

S.C.: N-ar însemna respringerea sau aminarea intrării țărilor din fostul lagăr comunist în UE o reorientare către Rusia și o reîntoarcere la vechiul sistem?

E.B.: Nu e așa de sigur aceasta, dar riscul există!

S.C.: 50 de ani de comunism în România au lăsat urme adînci în mentalitatea oamenilor. Atît formarea concepțiilor democratice, cît și taransformările economice cer timp și sprijin, nu mai puțin din partea Suediei, țară cu adînci tradiții democratice și industriale. Cum poate sprijini Suedia aceste transformări din România?

E.B.: Mai întîi este foarte greu să transpui instituții și tradiții dintr-o țară în alta. Sistemul democratic suedez pe care îl cunoaștem are rădăcini istorice, într-adevăr, foarte adînci, nu mai puțin, dintr-un stadiu timpuriu, cînd populația agricolă era proprietara propriului său pămînt, ce a dus la o foarte puternică tradiție de independență. Pe de altă parte, dezvoltarea suedeză a fost colorată puternic, în acest secol, de socialism, și partidul social democrat a dominat politică suedeză încă din mijlocul anilor '30. Dar posibilități există! În primul rînd, cred eu, că trebuie să avem mult mai multe schimburi de contacte la toate nivelele posibile între oamenii din România și Suedia. Căci eu cred mult în proverbul "seeing is believing". Trebuie să văzi cu proprii ochi, să înțelegi cum funcționează lucrurile la fața locului înainte de a-ți însuși ceva, înainte de a adapta ceva la propriul sistem.

Al doilea lucru în care cred foarte mult, este rolul pe care îl pot juca comerțul și industria. Cred că este important ca o țară ca România, și dealtfel și celelalte țări est-europene, să încerce să atragă la sine întreprinderi străine care să vină să investească în țară și să înceapă să clădească o producție pe bază modernă și rațională. Și din nou: "seeing is believing"! Prin forța exemplului, prin investiții

pline de succes care să arate pe ce drum se poate merge, sistemul poate fi încurajat încetul cu încetul. Dar, ca un comentariu general vreau să-ți spun că nu am crezut niciodată în transferarea de la o țară la alta a gândirii, a instituțiilor, etc.

Suntem așa de puternic prinși în propria cultură, propria istorie, și de acest lucru trebuie ținut seama, pentru ca să fie bine.

S.C.: Există cîteva întreprinderi suedeze, ca ABB și IKEA, care au intrat deja pe piața românească, dar industria suedeză este încă slab reprezentată în România. O țară ca România, cu 25 de milioane de locuitori, este totuși o piață pentru întreprinderile suedeze. Nu crezi că întreprinderile suedeze ar trebui să se grăbească, căci s-ar putea ca alte țări, cu care România are vechi și tradiționale relații, cum ar fi Italia, Franța, Germania să ocupe piața românească?

E.B.: Cred că ai dreptate! Problema este că întreprinderile suedeze, chiar dacă sunt mari, au resurse limitate și de aceea a prioriat în Europa de Est, după căderea zidului Berlinului, ceea ce ele au simțit ca fiind zona lor imediată, naturală: Polonia, zona St. Petersburg, Țările Baltice, Cehia, - considerîndu-se că acolo există o tradiție industrială -, Rusia etc. Pentru România sau Bulgaria, care geografic sunt mai departe de noi, nu s-au simțit la fel de natural. Pe de altă parte, este adevărat că România are o piață de 25 de milioane de locuitori, dar puterea de cumpărare din țară nu este chiar așa de dramatic crescută acum, ca să mă exprim cu grijă. Desigur că și aceasta influențează. Pot doar să constat din nou că doar exemplele pozitive prezentate de experiența întreprinderilor suedeze deja existente în România, ca ABB sau IKEA de exemplu, vor atrage alte întreprinderi suedeze. Dacă acestea, care deja activează acolo, povestesc că în România au făcut o investiție cu succes, că totul merge bine, că există garanție pentru dreptul la proprietate, există tribunale care funcționează, atunci, cred eu, că vom vedea o dezvoltare a investițiilor suedeze în România.

S.C.: Ultima mea întrebare. Ești diplomat de carieră și aș vrea să te întreb dacă consideri că este de importanță pentru un diplomat să cunoască istoria, limba și cultura țării în care activează un anumit timp?

E.B.: Este total hotărîtor! Nu cred că poți activa ca diplomat într-o altă țară fără să cunoști destul de bine cultura, istoria și nu mai puțin limba țării respective. Aceasta face parte din cele mai fundamentale condiții pentru a putea activa ca diplomat.

CURRICULUM VITAE

- * născut la 13 aprilie 1946;
- * 1969 își ia licența în economie, la Școala Superioară de Comerț din Stockholm;
- * 1969-70 practică la Sal. Oppenheim et Co, Köln;
- * 1970 aspirant la Ministerul de Externe;
- * 1970-75 Prim Secretar al Ambasadei Suediei la Washington;
- * 1975-77 Prim Secretar al Ambasadei Suediei la București;
- * 1977-78 delegat la GATT, runda Tokyo;
- * 1979-81 Secretar de Departament la Ministerul de Externe, cu răspundere pentru Orientul Apropiat;
- * 1982-87 Consilier la Ambasada Suediei la Paris;
- * August 1987 director de bancă - Skandinaviska Enskilda Banken.
- Consilier personal al dr. Peter Wallenberg.
- * Președinte al Consiliului de Conducere al: TV4 AB, IIFL, NewSec AB, Sigtuna Skolskiftelse;
- * În Consiliu de Conducere al ABA/SILA, Atlas Copco, Investor, Saab-Scania, SAS, Positiva Sverige, NIR și membru în The Trilateral Commission.